

LAKIALOITE LAIKSI KAIVOSLAIN 182 §:n MUUTTAMISEKSI

Eduskunnalle

Aloitteen pääasiallinen sisältö:

Kaivoslaissa (621/2011) säädettiin kullankaivuuseen liittyvien kaivospiirioikeuksien lakkauttamisesta yhdeksän vuoden siirtymäkauden jälkeen. Tässä esityksessä esitetään siirtymäkautta pidennettäväksi aiemmasta yhdeksästä vuodesta viiteentoista vuoteen.

Kysymyksessä ei ole tehdyn päätöksen peruminen, vaan ainoastaan siirtymäajan pituuden muuttaminen. Lakia valmisteltaessa talousvaliokunta esitti loppumietinnössään siirtymäkauden sopivaksi pituudeksi 15 vuotta ja perusteli esityksensä hyvin. Tuolloisen talousvaliokunnan mukaan laissa päätetty yhdeksän vuoden siirtymäaika oli liian lyhyt. Valiokunta totesi, että siirtymäaika pidentämällä saadaan aikaan asiallinen ja ympäristöhaitat minimoiva toiminnan alasajo hätäilyn ja äkkipysähdyksen sijaan.

Perustelut:

Kaivospiirien lakkauttamisella puututaan aikanaan pysyväksi oletettuun oikeuteen. Tämä oikeuden poistaminen aiheuttaa taloudellisia tappioita kullankaivuuyrittäjille, jotka ovat investoineet yritykseensä luottaen sen toiminnan jatkuvuuteen. Jatkoajan pidentäminen parantaisi yrittäjien omaisuudensuojaa.

Päätöksen jälkeen kullankaivuuta on nopeutettu ja useimmat kaivospiirin haltijat ehtimään hyödyntämään kaivospiirinsä kultavarannot nykyisen yhdeksän vuoden siirtymäajan puitteissa. Kaikki eivät tähän kuitenkaan kykene. Erityisen kipeästi lyhyt siirtymäaika koskettaa niihin kaivajiin, jotka kaivavat piirillään pääsääntöisesti ilman konevoimaa.

Niille, jotka eivät ehdi hyödyntää omaa aluettaan, syntyy tilanne, jossa investointeihin otettua velkaa jää maksamatta, kun yritystoiminta joudutaan kaivospiirien lakkauttamisen takia lopettamaan.

Kaikkiaan kaivospiirejä joita asia koskettaa on 27. Näistä 5 – 10 hyötyvät jatkoajan pidentämisestä. Enintään kolmanneksella kaivajista jää kaivettavaa nykyisen siirtymäkauden jälkeen.

Hyväksymällä tämä lakiesitys annettaisiin kultamaiden veteraaneille ja Lapin legendoille mahdollisuus saattaa oma elämäntyönsä loppuun.

Asiaa arvioitaessa on huomattava, että kaivamisen nopeuttaminen äkkilopun läheystyessä voi johtaa omien kultavarantojen ryöstöhyödyntämiseen. Vastuullinen ja huolellinen työ saattaa väistyä, kun lopettamisuhka lähenee. Tällöin turvallisuuteen ja ympäristönäkökulmiin pohjautuva työtapa saattaa heiketä taloudellisen uhan alla.

Paras ratkaisu sekä yrittäjille että ympäristölle olisi, mikäli toiminta lakkautettaisiin hyvässä järjestyksessä mahdollisimman pienillä taloudellisilla vaurioilla. Pidempi jatko aika ei myöskään mahdollista kaivalueiden laajentamista. Ainoastaan olemassa olevat alueet kaivettaisiin tarkemmin ja kaikki kulta kerättäisiin talteen ammattitaidolla ja -ylpeydellä.

Vaikutukset ympäristöön ja luontoarvoihin pysyisivät nykytilaan verrattuna saman suuruisina ja jopa vähenisivät. Liiallinen kiirehtiminen olisi ongelmallista erityisesti kaivospiirien vesijärjestelyjen osalta. Siirtymäajan pidentämisestä ei olisi kenellekään mitään haittaa, eikä sillä heikennettäisi kenenkään oikeuksia.

Lakiehdotus ei aiheuta mitään kustannuksia. Päin vastoin, nopea lakkauttaminen vanhan lain mukaisesti lisääisi työttömyyttä ja synnyttäisi uusia menoeriä. Valtio hyötyisi myös taloudellisesti, mikäli kaivospiireillä sijaitseva kulta voitaisiin hyödyntää täysimääräisesti.

Lemmenjoen kaivospiirien kullankaivuutoiminnan suora työllisyysvaikutus on noin 15 henkilötyövuotta. Välilliset vaikutukset, kuten kultaan ja sen kaivuuseen liittyvä matkailu sekä kultaan liittyvä korutuotevalmistus, ovat noin kaksi kertaa tätä suuremmat. Kyseisiltä kaivospiireiltä tuotetaan kultaa noin 25 kg vuodessa. Määrä ei ole kansallisesti erityisen merkittävä, mutta kulta osataan jalostaa paikallisesti ja siitä saadaan markkinoilla maailmanmarkkinahintaan verrattuna moninkertainen hinta. Näin rakennettu parin miljoonan liikevaihto on paikallistaloudessa on erittäin merkittävä tekijä.

Tällä lakiehdotuksella perinteikäs ja noin 150 vuotta jatkunut, ilman mitään tukia itsensä rakentanut ja ilman mitään tukia itsensä elättävä pieni sekä perinteikäs elinkeino saisi hieman lisääaikaa sopeutuakseen maailman muutoksiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

Kaivoslain 182 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* kaivoslain (621/2011) 182 § seuraavasti:

Kaivoslaki 182 §

....

Kaivosoikeus, jonka nojalla harjoitetaan kullanhuuhdontaa, raukeaa kuitenkin ~~yhdeksän~~ viidentoista vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta. Tällaisen kaivosoikeuden haltijalla on etuoikeus kullanhuuhdontalupaan, jos lupahakemus tehdään tämän lain 34 §:ssä säädetyllä tavalla ennen kaivosoikeuden raukeamista.

....

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2017

Helsingissä X.X.2017

Mikko Kärnä kesk

Liite 1. Lisänäkulmia jatkoajalle

Huuhdontakulta kaivospiirien siirtymäaikaa pidennetään yhdeksästä vuodesta viiteentoista vuoteen, kuten kaivoslakiproessin loppumietinnön tehnyt talousvaliokunta ehdotti.

Kaivoslakimuutoksessa 2011 kullankaivuuta varten perustetut kaivospiirit päätettiin lakkauttaa ja siirtymäajaksi päätettiin 9 vuotta. Tälle kaivospiirien poisotolle perusteluna olivat koneellisen kullankaivun mahdolliset haitat Lemmenjoen kansallispuistossa.

Kaivospiirien poistuminen aiheuttaa haittaa matkailulle, sillä Lemmenjoen matkailu perustuu pitkälti juuri kullankaivuun ja lisäksi kullankaivajien toiminta on luonut ja ylläpitää edelleen matkailijoiden tarvitsemää infrastruktuuria, kuten säännöllisiä venekuljetuksia ja etappikämppejä.

Kaivoslain valiokuntakäsittelyn yhteenvedon tehnyt talousvaliokunta päätyi 15 vuoteen ja perusteli esityksensä 15 vuodesta hyvin. Päätös muutettiin suuressa valiokunnassa.

Asian ydin on, että pidemmällä siirtymäajalla minimoidaan taloudelliset menetykset. Yrittäjien menetykset ovat samalla yhteiskunnan menetyksiä. Lisäksi kaivospiirien omistajille tulee antaa mahdollisuus hyödyntää tekemänsä investoinnit.

Pidempi hyödyntämisaika parantaa kaivajien taloudellista tulosta, koska se mahdollistaa nykyisen kaluston käytön optimoinnin. Kaivun nopeuttaminen edellyttää uusia investointeja ja usein laskee kokonaiskannattavuutta.

Lapin Kullankaivajain Liiton jäsenistölleen tekemän kyselyn mukaisesti viidentoista vuoden siirtymäkauden jälkeen ainoastaan yhdellä tai kahdella kaivospiirillä (yht. 27 kpl) on jäljellä kaivettavaa. On myös mahdollista, että kaikki saadaan kaivettua järkevästi loppuun.

Kaivoslain mukaisesti kaivospiirin haltijoilla on oikeus hakea ja saada kullanhuuhdontalupa alueelleen. Jos kaivospiirien lakkautuspäätöstä ei peruta tai määräaikaa ei pidennetä, tämä tuo jopa sadan uuden luvan luparuuhkan.

Kaivualueet eivät nykyisestään laajene. Siirtymäkauden jatkaminen ei kasvataympäristövaikutuksia. Päinvastoin nopea hyödyntäminen ylikireällä aikataululla kasvattaa riskejä.

Kullankaivajien on vaikea ymmärtää, miksi kukaan vastustaisi pidempää siirtymäkautta. Kaivospiirien lakkautuspäätös on jo sinällään aiheuttanut kullankaivajien omaisuuden arvon laskun ja inhimillisiä tragedioita. Miksi näitä kielteisiä vaikutuksia ei pyrittäisi pienentämään.

Liite 2.

Kaivoslain 182 § siten kuin se on tällä hetkellä laissa.

182 §

Kaivosoikeuden raukeaminen, muuttaminen, peruuttaminen ja siirto

Kumottavan lain nojalla annetun kaivosoikeuden ja kumottavan lain 73 §:ssä tarkoitetun kaivosoikeuden raukeamiseen, muuttamiseen ja peruuttamiseen sovelletaan, mitä kaivosluvan raukeamisesta, muuttamisesta ja peruuttamisesta tämän lain 68—70 ja 72 §:ssä säädetään. Jos kaivosoikeuden raukeamista lykätään mainitun 68 §:n 3 momentin mukaisesti, sovelletaan vastaavasti, mitä tämän lain 100 §:n 4—7 momentissa säädetään, ja tällöin otetaan huomioon kumottavan lain 50 §:n nojalla myönnettyt lykkäykset. Jos kaivospiirimääräyksessä osoitettua käyttöaluetta on tarpeen laajentaa, sovelletaan, mitä kaivosluvan muuttamisesta tämän lain 69 ja 72 §:ssä säädetään.

Kaivosoikeus, jonka nojalla harjoitetaan kullanhuhdontaa, raukeaa kuitenkin **yhdeksän** vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta. Tällaisen kaivosoikeuden haltijalla on etuoikeus kullanhuhdentalupaan, jos lupahakemus tehdään tämän lain 34 §:ssä säädetyllä tavalla ennen kaivosoikeuden raukeamista.

Kaivosoikeuden siirtoon sovelletaan, mitä tämän lain 73 ja 74 §:ssä säädetään kaivosluvan siirrosta.

Kaivoslain 182 § siten kuin loppumietinnön tehnyt Talousvaliokunta sitä esitti. Alunperin hallituksen esityksessä oli esitetty siirtymäkauden pituudeksi 8 vuotta.

182 §

Kaivosoikeuden raukeaminen, muuttaminen, peruuttaminen ja siirto

Kumottavan lain nojalla annetun kaivos-oikeuden ja kumottavan lain 73 §:ssä tarkoitetun kaivosoikeuden raukeamiseen, muuttamiseen ja peruuttamiseen sovelletaan, mitä kaivosluvan raukeamisesta, muuttamisesta ja peruuttamisesta tämän lain 68—70 ja 72 §:ssä säädetään. Jos kaivosoikeuden raukeamista lykätään mainitun 68 §:n 3 momentin mukaisesti, sovelletaan vastaavasti, mitä tämän lain 100 §:n 4—7 momentissa säädetään, ja tällöin otetaan huomioon kumottavan lain 50 §:n nojalla myönnettyt lykkäykset. Jos kaivospiirimääräyksessä osoitettua käyttöaluetta on tarpeen laajentaa, sovelletaan, mitä kaivosluvan muuttamisesta tämän lain 69 ja 72 §:ssä säädetään.

Kaivosoikeus, jonka nojalla harjoitetaan kullanhuhdontaa, raukeaa kuitenkin **viidentoista** vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta. (*Poist.*) Tällaisen kaivosoikeuden haltijalla on etuoikeus kullanhuhdentalupaan, jos lupahakemus tehdään tämän lain 34 §:ssä säädetyllä tavalla ennen kaivosoikeuden raukeamista.

Selitysosa edelliseen liittyen:

182 §. Kaivosoikeuden raukeaminen, muuttaminen, peruuttaminen ja siirto.

Pykälän 2 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että kullanhuhdontaan oikeuttava kaivosoikeus raukeaa 15 vuoden kuluttua lain voimaantulosta ja että alueen kunnostamisvelvoite alkaa vasta siirtymäajan päättymisen jälkeen. Kaivosalueen kunnostamiseen sovelletaan lakiehdotuksen 15 luvun säännöksiä, joiden mukaisesti alueen tulee olla kunnostettuna kahden vuoden kuluessa kaivosoikeuden päättymisestä.

Liite 3.

Talousvaliokunnan esityksen käsittely eduskunnan antaman lehdistötiedotteen mukaan

Eduskunta käsitteli torstai-iltana hallituksen esitystä kaivoslaiksi. Ensimmäisen käsittelyn pohjana oli talousvaliokunnan mietintö (TaVM 49/2010).

Asian esitteli eduskunnalle talousvaliokunnan puheenjohtaja Jouko Skinnari (sd). Mietinnössään talousvaliokunta hyväksyi kaivoslakiesityksen päälinjoissaan, mutta esittää muutoksia mm. louhintakorvausten määräytymisperusteisiin ja kullanhuuhdonnan siirtymäaikaan.

Lisäksi valiokunta on mm. käsitellyt suomalaisen omistuksen lisäämismahdollisuuksia kaivosalalla sekä edellyttänyt, että lupahallinnon yksinkertaistamishanke aloitetaan mahdollisimman pian.

Täysistunnossa keskustelua herätti etenkin Lemmenjoen kansallispuiston kullanhuuhdonta. Kullanhuuhdonnan osalta talousvaliokunta ei pidä hallituksen esittämää 8 vuoden siirtymäaika riittävänä. Hallituksen esityksen mukaan kullanhuuhdonta koskevat kaivosoikeudet raukeaisivat 8 vuoden siirtymäajan jälkeen. Kaivosoikeuden haltijalla olisi kuitenkin etuoikeus uuden lain mukaiseen kullanhuuhdentalupaan, jos hakemus tehtäisiin ennen kaivosoikeuden raukeamista. Käytännössä uusi sääntely merkitsee mm. sitä, että koneellinen kullankaivuu Lemmenjoen kansallispuistossa päättyy siirtymäajan jälkeen.

Talousvaliokunta pitää perusteltuna, että siirtymäaika pidennetään 15 vuoteen siten, että alueen kunnostamisvelvoite alkaa vasta siirtymäajan päätyttyä. Valiokunta katsoo, että siirtymäaika harkittaessa tulee varmistaa eri intressitahojen kannalta kohtuullinen ratkaisu, jossa otetaan toisaalta huomioon konekaivun aiheuttamat ympäristövaikutukset ja toisaalta ne seuraukset, joita aiheutuu rajoitettaessa elinkeinonharjoittamista.

Valiokunta on ottanut esityksessään huomioon sekä kullankaivajien tekemät investoinnit että uuden sääntelyn mukaiset tiukentuvat kunnossapito ja jälkihoitovelvoitteet.

Yleiskeskustelun jälkeen asian käsittely keskeytettiin.